

FINLANDS SVENSKA HISTORIA

4

HENRIK MEINANDER

Nationalstaten

Finlands svenskhet 1922–2015

Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors 2016
Bokförlaget Atlantis, Stockholm 2016

Innehåll

- 7 | *Förord*
- 9 | *Självständighetens konsekvenser*
Omvälvningarnas tid 9
Åland som hävstång 14
- 19 | *Ideologier och ikoner*
Ideologiskt lapptäcke 19
Finskhetsrörelsens inflytande 23
Folkstam och nationalitet 27
Manifestationer och symboler 31
□ *Elli Björkstén* 34
- 38 | *Språkstridens klimax*
Äktfinsk upptakt 38
Lapporörelsen som tankeställare 42
Demonstrationer och slagsmål 49
Universitetsfrågans lösning 53
- 59 | *Kollektiv och kultur*
Demografi och geografi 59
Social struktur och mobilitet 64
Språkbrukets kontexter 69
□ *Viborgssvenskar* 72
- 79 | *Röster och nätverk*
Det svenska stiftet 79
Utbildning och språksyn 83
Föreningar, medier, kulturliv 87
Hövdingar och kosmopoliter 93
- 99 | *Krigsåren*
Ömsesidig tacksamhetsskuld 99
Stockholm som resurs 104
Vinterkriget 108
Fortsättningskriget 113
□ *Tjugofem Mannerheimriddare* 114
- 120 | *Försoning och återhämtning*
Evakueringar och språkfred 120
Nykoloniseringens utmaningar 125
Inre och yttre VSB-fördrag 130
- 135 | *Finland som finskast*
Realpolitikens drivkrafter 135
Kekkonens republik 140
Norden som resurs 144
Vänstersväng och kvinnosak 148
Rikspolitiska agendor 154
□ *Farbror Kekki* 156
- 160 | *Flexibla finlandssvenskar*
Tvåspråkighetens demografi 160
Geografisk förankring och rörlighet 163
Sociala strukturer och distinktioner 170
Pengar, makt och språk 174
Språkbruk och socialt kapital 179
□ *Popstjärnornas språk* 181
- 184 | *Undantaget Åland*
Självstyrelsens utveckling 184
Befolkning och samhällsliv 190
Framhävda eller negligerade 194

200 | *Det finska Sverige*

- Finland i svensk politik 200
- Tornedalsfinnarna 205
- Nya sverigefinnar 209
- *Kändisar från Finland* 212
- Rikssvenska finlandssvenskar? 215

221 | *Utbildningen*

- Skola och yrkesutbildning 221
- *Stafettkarnevalen* 224
- Tre högskolemiljöer 227
- Nylands brigad 232

239 | *Civilsamhället*

- Svenska Finlands folkting 239
- Stiftelser och fonder 242
- Organisationer och föreningar 249

255 | *Medierna*

- Tidningspressen 255
- Tidskrifter och böcker 261
- Radion 266
- Televisionen 272

279 | *Självreflektioner*

- Kontexter 279
- Gränser, grå zoner 283
- Hot, sammanhållning, förnyelse 288
- Territoriet, lagen 291
- Litterära återspeglings 295

302 | *Språk och gemenskap*

- Inrikespolitik och "tvångssvenska" 302
- *Tvåspråkigheten i skolorna* 304
- Finland och Sverige 308
- Ebb och flod 311

Noter 313

Källor och litteratur 321

Bildkällor 331

Personregister 333

Bildkällor

- AMOS ANDERSONS KONSTMUSEUM, Helsingfors
245 (Museokuva)
- ARBETARMUSEET WERSTAS, Tammerfors
100 (Eino Finne)
- BUKOWSKIS, Helsingfors
66 (Johannes Söderström © Kuvasto 2016)
- FINLANDS JÄRNVÄGSMUSEUM, Hyvinge
124, 141
- FINSKA LITTERATURSÄLLSKAPET (SKS),
Helsingfors
98 (Atelier Universal)
- FOLKETS ARKIV, Helsingfors
207, 262 (Yrjö Lintunen)
- FÖRSVARSMAKTENS BILDARKIV (SA-kuva)
102, 106, 109, 115, 116, 118, 121, 191, 196
- HELSINGFORS STADSMUSEUM
51, 54 (A. Rönnberg), 85 (Pietinen Aarne
Oy), 94
- LEHTIKUVA, Helsingfors
136 (TT), 139, 142 (Hans Paul), 143
(AP Photo/John McConnico), 149
(Heikki Kotilainen), 157 (Ari Ojala),
202 (Lasse Holmström), 210, 213 (Martti
Kainulainen), 219 (HS/Hannele Rantala),
253 (Aleksi Tuomola), 287 (Reino
Loppinen), 294 (Mikko Stig), 299 (TT)
- MUSEIVERKET, Helsingfors
17, 35, 41 (Aarne Pietinen), 44–45 (Pietinen
Aarne Oy), 80 (övre bilden, Kuvasiskot),
101, 120 (A. Pietinen), 164 (Teuvo Kaner-
va), 181 (Kuvasiskot), 193, 256 (Leif Weck-
ström), 303 (Lauri Sorvoja)
- NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
(KAVI), Helsingfors
78
- NORDKALOTTENS KULTUR- OCH
FORSKNINGSCENTRUM, Övertorneå
206
- NYLANDS BRIGAD, Dragsvik
233
- NÄRPES STAD, Föreningsregister
(www.narpes.fi)
249
- OTAVAMEDIA, Helsingfors
96 (Gustaf Velin), 137
- FOTO IDA PIMENOFF
301
- SAMFUNDET FOLKHÄLSAN, Helsingfors
32
- SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS (www.sets.fi)
265
- Suomen Kuvalehti* 21.6.1947
129
- SVENSKA CENTRALARKIVET, Helsingfors
22 (Janne Rentola), 70–71, 89, 132
- SVENSKA FINLANDS FOLKTING, Helsingfors
240 (Janne Rentola)
- SVENSKA HANDELSHÖGSKOLAN, Helsingfors
228–229 (Victor de Saint Etienne)

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND,
Helsingfors

Foto Janne Rentola och arkivbilder om
inte annat nämns. 10 (ur *Fyren* 18.5.1912),
25, 29, 36, 73, 74, 76–77, 80 (nedre bilden,
Georg von Wendi), 88 (Viktor Nylund),
90, 92 (Rafael Olin), 95, 103 (Erik Hägg-
lund), 126–127 (Erik Hägglund), 150, 152,
161 (ur *En statistisk rapport om finlands-
svensarna* [1981]), 168 (Karl Alfred Ny-
ström), 178, 222, 223 (Rafael Olin), 225,
229 (Kai Martonen), 236 (Rafael Olin),
246–247, 258 (Rafael Olin), 263, 270 (Ra-
fael Olin), 274 (Rafael Olin), 275 (Rafael
Olin), 280 (Göran Schildt), 286, 290, 296

TAMMERFORS MUSEER
46 (E. M. Staf)

FOTO MATIAS UUSIKYLÄ
© Rabbe Enckells rättsinnehavare
297

VARKAUDEN MUSEON KUVA-ARKISTO,
A. Ahlström Osakeyhtiön kokoelma
67 (Ivar Ekström), 176–177 (Ivar Ekström)

WIKIMEDIA COMMONS
305

YLE
267, 269, 272 (övre bilden, Seppo Sarkki-
nen), 277 (Ann-Catrin Rosenberg)

ÅBO AKADEMIS STUDENTKÅR
173 (Matias Kallio)

ÅLANDS MUSEUM, Marichamn
37 (Uno Markström), 187 (D. N.), 188

ÖSTERBOTTENS MUSEUM, Vasa
146–147

PRIVAT ÅGO
110, 235, 306

KARTOR OCH DIAGRAM

Enligt Martin Klöve Korn, *Die sprachliche
Struktur Finnlands 1880–1950* (1960) och *Statis-
tisk årsbok för Finland 2011*
12–13

Enligt *Statistisk årsbok för Finland 2011*
60

Enligt Martin Klöve Korn, *Die sprachliche
Struktur Finnlands 1880–1950* (1960)
61

Enligt *Helsingfors statistiska årsbok 2010*
63

Enligt Martin Klöve Korn, *Die Sprachliche
struktur Finnlands 1880–1950* (1960); *Helsingfors
områdesvis 2013* (2014), [https://www.avoindata.
fi/data/sv/dataset/vantaa-alueittain](https://www.avoindata.fi/data/sv/dataset/vantaa-alueittain) [Vanda om-
rådesvis] och [http://www.hri.fi/fi/dataset/
espooon-vaesto-aidinkielen-ja-ian-mukaan-
tilastoalueittain-vuodenvaihteessa-2013-2014](http://www.hri.fi/fi/dataset/espooon-vaesto-aidinkielen-ja-ian-mukaan-tilastoalueittain-vuodenvaihteessa-2013-2014)
[Statistikområden i Esbo. Befolkningen efter
modersmål och ålder, årsskiftet 2013/2014]
166–167

Enligt *Finlandssvenskarna 1990. En statistisk
översikt* (1992) och *Finlandssvenskarna 2012. En
statistisk rapport* (2013)
217